

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació Guillem Cifre de Colonya

Memòria del Treball de Fi de Grau

L'evolució de l'estereotip de la dona en la literatura infantil i juvenil dins l'obra de Sebastià Sorribas: *El zoo d'en Pitus* i *Festival al barri d'en Pitus*.

Irene Ros Montalbán

Grau en Educació primària

Any acadèmic 2019-2020

DNI de l'alumne: 41538648G

Treball tutelat per: Caterina Mercè Picornell.
Departament de Filologia Catalana i Lingüística General.

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació

Autor		Tutor	
Sí	No	Si	No
X			

Paraules clau del treball: estereotip, literatura infantil, feminisme, dona.

RESUM DEL TREBALL

Fa alguns anys, que vaig començar a sentir la paraula “feminisme” al meu voltant i no sabia exactament què volia dir, quin n’era el significat i si tenia un objectiu en la societat, però amb el rebombori que hi havia podia intuir que era una paraula amb poder. Així, doncs, vaig començar a prendre consciència feminista i a voler ampliar els meus coneixements sobre aquest tema amb el qual em sent identificada.

Després de les recerques i d’ampliar els meus coneixements consider que som part d’aquest moviment i que ha d’arribar a tota la societat. Gràcies a l’elaboració d’aquest treball he pogut indagar un poc més en el món del feminisme i aprendre i investigar un poc l’evolució de les protagonistes de les novel·les. Per dur a terme aquest treball de recerca i proposta didàctica vaig triar dues obres de Sebastià Sorribas, *El zoo d’en Pitus* i el *Festival al barri d’en Pitus*. L’objectiu principal de dur aquestes novel·les a l’escola és fer veure als nins i nines els estereotips que hi havia fa algunes dècadesquins s’han extingit i quins continuen en l’actualitat. D’altra banda, també es pretén conèixer, aprendre i fomentar la lectura crítica.

Dins aquest treball de fi de grau trobareu un marc teòric el tema principal del qual és el feminisme i l’estereotip de la dona en el món literari i també una proposta didàctica per dur a terme en el darrer curs d’educació primària.

És essencial el nostre paper -com a mestres- a l’hora de fer arribar als nins i nines el significat d’aquesta paraula i el missatge que vol transmetre com a moviment.

RESUM (ABSTRACT)

A couple of years ago, I started hearing the word “feminism” around me and I hardly knew what it meant, what its meaning was and if it had a purpose in society, but with the uproar that there was I could intuit that it was a word with power. So I started to become feminist aware and want to expand my knowledge on this topic with which I feel identified.

After research and expanding my knowledge, I believe that we are part of this movement and that it must reach the whole of society. Thanks to the elaboration of this work, I have been able to investigate a little more into the world of feminism and learn and research the evolution of women writers and the protagonists of novels. To carry out this research work and didactic proposal, I chose two works by Sebastià Sorribas, *El zoo d'en Pitus* and the *Festival al barri d'en Pitus*. The main purpose of bringing these novels to school is to show children the stereotypes that existed a couple of decades ago and which ones have become extinct and which ones continue today. And also to know, learn and encourage critical reading.

In this final degree project you will find a theoretical framework where the main theme is feminism and the stereotype of women in the literary world and also a didactic proposal to be carried out in the last year of primary education.

I find it essential that our role as teachers is to convey to children the meaning of this word and the message it wants to convey.

Keywords: stereotype, children's literature, feminism, women.

INDEX

1. Tema.....	5
2. Justificació/introducció.....	5-7
3. Metodologia del treball.....	7-10
3.1. Crítica literària feminista.....	-8-10
4. Objectius del treball.....	10
4.1. Objectius generals.....	10
4.2. Objectius específics.....	10
5. Marc teòric/ Estat de la qüestió.....	11-21
5.1. Evolució de l'estereotip de la dona en la literatura infantil.....	11-17
5.1.1. L'estereotip femení.....	11-14
5.1.2. L'estereotip masculí.....	14-15
5.1.3. Les rondalles alcoverianes.....	15-17
5.2. Lectura resistent.....	17-19
5.3. Aplicació del concepte de feminisme a les aules.....	19-21
6. Sebastià Sorribas.....	21-27
6.1. Sebastià Sorribas.....	21-22
6.2. <i>El zoo d'en Pitus</i>	22-23
6.3. <i>Festival al barri d'en Pitus</i>	23
6.4. Anàlisi dels llibres.....	23-26
6.4.1. Els personatges.....	26-27
7. Proposta didàctica.....	28-43
7.1. Introducció.....	28
7.2. Justificació/contextualització.....	28
7.2.1. El centre i les seves característiques.....	28-29
7.2.1.1. Descripció de l'aula.....	30
7.3. Objectius d'etapa.....	30-32
7.3.1. Objectius específics de Llengua Catalana i literatura.....	31-32
7.4. Competències bàsiques.....	32-33
7.5. Temporalització.....	34
7.6. Temes transversals.....	34
7.7. Seqüenciació d'activitats.....	35-42
7.8. Criteris i pautes per l'avaluació.....	43
8. Referències bibliogràfiques.....	44-46

1. TEMA

El tema d'aquest treball de fi de grau és l'evolució de l'estereotip de la dona en la literatura catalana infantil i juvenil mitjançant un anàlisi de l'obra de Sebastià Sorribas, *El zoo d'en Pitus* i el *Festival al barri d'en Pitus*. Analitzarem com evoluciona la representació del rol de la dona a partir d'aquestes obres. A més, farem èmfasi en la promulgació de la lectura crítica a les aules i l'importància del feminisme a les escoles.

2. JUSTIFICACIÓ/INTRODUCCIÓ

Actualment el feminisme és present en el nostre dia a dia, la televisió, la ràdio, les xarxes socials, les aules... que contenen una quantitat important de missatges reivindicatius i de conscienciació per a la societat.

Segons la gran l'enciclopèdia catalana el feminisme és el moviment que té com a finalitat aconseguir la igualtat política, econòmica i jurídica de la dona respecte del home, concretat a partir de la segona meitat del segle XIX dins l'àmbit de la societat industrial. No podem parlar de feminisme sense fer referència a dos conceptes importants en aquest context, el masclisme i el patriarcat.

D'una banda, Gerda Lerner (1986) al llibre *La creació del patriarcat*, defineix el patriarcat com "la manifestación e institucionalización del dominio masculino sobre las mujeres y los niños y niñas de la familia y la ampliación de este dominio sobre las mujeres en la sociedad en general". La figura del pare, de l'home, a la família és la important, la principal i per això recau el poder absolut. Té el control sobre la dona (mare i filles) en tots els sentits.

D'altra banda, segons Victoria Sau (2000), en el seu llibre *Diccionario Ideológico Feminista*, defineix el masclisme d'aquesta manera: "El machismo lo constituyen actos físicos o verbales, por medio de los cuales se manifiesta de forma vulgar y poco apropiada el sexismo subyacente en la estructura social" (p. 171). La paraula que millor defineix aquest concepte és la paraula "menyspreu" cap a la dona, odi al gènere femení.

Però no hem de confondre significats, ja que hi ha un altre mot que podem confondre si parlem d'odi. Es tracta de, misogínia el seu significat de la qualés pot definir com l'odi cap al gènere femení i tot el que l'envolta, com la maternitat i la feminitat.

Són dos conceptes amb significats diferents però amb una característica en comú, el sentiment de superioritat davant les dones. Aquest sentiment patriarcal i masclista és present en la societat desde fa segles però fins fa poc ha anat perdent força en la societat, a causa de l'evolució del pensament i el sentiment de lluita de les dones, el qual és imprescindible en aquest canvi.

Des del segle XIX les dones han reunit la força necessària per sortir al carrer i lluitar pels seus drets i així fer-se veure al món.

Segons la filòsofa espanyola Amelia Valcárcel (2008) el feminisme és probablement un dels majors motors per al canvi social. De fet, el primer pas per al canvi és mostrar a la població en general que vivim en una societat patriarcal i que el feminisme és el camí cap al canvi, el pas a la igualtat entre els homes i les dones i no la lluita entre iguals. Molta de gent creu que el moviment feminista està en contra dels homes, però això no és així, res a veure amb el missatge que transmeten els col·lectius i persones feministes. Per aquest motiu, és molt important incloure el feminisme a les aules per tal que els alumnes coneguin i entenguin què és, què transmet i què vol canviar. Si com a mestres aconseguim que el nostres alumnes ho interioritzin i són ells mateixos els qui transmeten el missatge a casa, pot ser un camí cap al canvi.

Des del punt de vista de la sociologia de l'educació, Émile Durkheim (1975), desenvolupa un pensament sobre la infància com un fenomen presocial: "Un terreno casi virgen donde se debe construir partiendo de la nada y poner en ese lugar una vida moral y social" (p. 54). La construcció social dels infants avui en dia és molt important, i el paper dels mestres i de les mestres és vital perquè els nins i nines facin aquest procés de construcció d'una forma correcta i aconseguixin arribar a una societat ideal en un futur pròxim.

D'altra banda, John Locke (1991) va dir que els nins i nines són una "tabula rasa", és a dir, un paper en blanc (p.130). Aquest autor pensava que la família pot modelar-los a través de les imitacions, repeticions, recompenses i càstigs. L'educació dels nins i nines és molt important perquè d'aquesta manera començam el camí amb la motxilla buida i

l'omplim a mesura que anam creixent i aprenent. Els encarregats d'omplir aquesta motxilla som nosaltres, els mestres i també els pares. Per aquest motiu és molt important ser rigorosos i fer feina conjuntament.

El paper de la literatura és molt important dins l'aula i també fora de l'escola. Podem utilitzar aquesta eina per a la construcció de valors i normes que molt sovint la comunitat lliura d'una forma incorrecta, fixades per un model patriarcal.

La lectura és un dels instruments més eficaços per a la formació de la personalitat i el coneixement profund del món que ens envolta i de nosaltres mateixos.

A través de la lectura s'aconsegueix el desenvolupament de la capacitat d'anàlisi i del sentit crític.

A més d'observar l'evolució de la dona centrarem també el treball en la lectura crítica, i la importància d'ensenyar-la a les aules.

Per dur a terme aquesta feina emprarem dues obres de Sebastià Sorribas, *El zoo d'en Pitus* i la segona part, *Festival al barri d'en Pitus*. La proposta didàctica d'aquest treball basarà en aquestes dues obres i com podem treballar-les dins l'aula.

Mitjançant aquest treball examinarem com els contes i novel·les a les quals tenen accés els nins i nines representen la realitat i proposarem vies de promoció dins les aules de la literatura igualitària, basada en el respecte i la igualtat entre les dones i els homes.

3. METODOLOGIA DEL TREBALL

La metodologia emprada en aquest treball es divideix en dues parts. La primera se centra en la lectura crítica feminista i la segona en una proposta d'intervenció que podem dur a terme dins una aula de primària mitjançant dues obres de literatura infantil catalana.

3.1 Crítica literària feminista

El tema del treball se centra en el feminisme i com afecta en la literatura infantil i per tant, com afecta la feina dins les aules. Per aquest motiu, per començar faré un breu repàs a la crítica literària feminista i com la podem aplicar a l'aula.

Podem definir el terme com un corrent de la literatura que s'encarrega d'emprar els principis del feminisme dins la crítica literària i deixant de banda la lectura patriarcal, és a dir, rellegir desd'una visió menys masclista i menys patriarcal.

Autores com Virginia Woolf, amb *Una cambra pròpia* (1929), i Simone de Beauvoir, amb *El segon sexe* (1949) comencen amb la ruptura amb el passat i inicien el canvi de paradigma, el canvi del paper de la dona en el món literari. Uns anys després, Kate Millet revoluciona el món literari amb la publicació del seu llibre *Política sexual* (1970) i el paper de la dona agafa importància als estudis de gènere, els quals tenen l'objectiu de fer visibles les escriptores silenciades per la història i la crítica literària i aportar-los el valor que els correspon. Dins aquest context de canvi neixen escoles de teoria i crítica literària feministes que varen focalitzar la seva feina en aspectes com les diferències de gènere als textos i a la crítica dels textos canònics escrits per homes. També es varen dedicar a l'elaboració de la tradició literària femenina i la revisió dels textos d'escriptores.

Elaine Showalter planteja en dos articles; *Toward a Feminist Poetics* (1979) i *Feminist Criticism in the Wilderness* (1981) dues formes de crítica feminista. D'una banda, la crítica feminista,

"es ideológica, tiene que ver con la feminista como lectora y ofrece lecturas feministas de textos que consideran las imágenes y estereotipos de la mujer en literatura, las omisiones y las falsas concepciones sobre las mujeres en la crítica y la mujer-corno-signo en los sistemas semióticos" (Showalter, 1981: 245).

I per una altra banda, la "ginocrítica",

"tiene que ver con la mujer como escritora, con la mujer como productora del significado textual, con la historia, temas, géneros, de la literatura escrita por mujeres. Entre sus temas están la psicodinámica de la creatividad femenina, la lingüística y el problema del lenguaje femenino, la trayectoria de la carrera literaria femenina individual o colectiva, la historia de la literatura y, por supuesto, los estudios sobre autoras y obras individuales" (Showalter, 1979: 128).

Segons Showalter, podem definir aquest mot com la lectura feta per dones i per a dones, les dones lectores. Una literatura femenina, en la qual es deixa el model patriarcal i el masclisme de banda, i es mira de donar veu a aquelles escriptores i als seus pensaments i a la seva visió del món que havien estat oprimides fins en aquest moment.

Aquest corrent té els inicis al segle XX, concretament a principi dels anys 60 encara que el seu precedent té lloc a França amb l'obra de Simone de Beauvoir, *Le deuxième sexe*. A l'Europa occidental té lloc a principis dels anys 60-70, quan la Modern Language Association i la Comissió del Estatut de les Dones marquen l'inici de la crítica literaria femenina. Aquest corrent neix amb les tendències teòriques del formalisme ala psicoanàlisi, juntament amb el moviment d'alliberament de la dona”.

Aquest corrent de crítica literària comparteix amb la crítica sociològica la idea pròpia que l'obra no pot ser entesa només d'una forma, i que, per tant cal tenir en compte aspectes socials i culturals.

La crítica literària feminista té com a base la idea que la dona, com a lectora o escriptora, pot aportar una percepció distinta de la de la crítica tradicional i també reivindicar el paper de la dona en el patrimoni cultural.

A partir d'aquí s'inicia la ruptura amb el passat i s'inicia la recuperació de les escriptores oblidades.

Exposam a continuació un breu resum de l'evolució de la crítica literària feminista. Durant la primera etapa, va ser com una crítica sociològica tradicional, es va centrar tota l'atenció en el contingut de les obres i com eren els estereotips masculins en les presentacions de les dones dins les obres. Aquesta crítica se centrava en la forma com els autors difonen la imatge de la dona segons la ideologia patriarcal. La segona etapa sorgeix amb el descobriment de la coherència temàtica i històrica de la literatura escrita per dones, aquella literatura que els valors patriarcals varen amagar al públic.

Les metodologies que han utilitzat els diferents corrents de la crítica feminista són diverses i enllacen amb idees marxistes, de la psicoanàlisi, la lingüística, la semiòtica... Agafa els principis i criteris de cada una i els fusiona.

La crítica i la teoria literària feminista van lligades al que coneixem com a teoria *queer*. Aquesta teoria ens condueix a la transformació de la lectura, a desnaturalitzar les lectures fetes per primer pic per poder veure el component de patriarcalisme que contenen. Aquesta nova visió ens facilita la possibilitat de senyalar el que trobem i el que no, el contingut que anuncia i el que omet... Ens dona una "segona oportunitat" per ser més crítics amb la lectura i esbrinar-ne el missatge ocult.

L'objectiu d'una lectura *queer* és fer que el lector consideri la possibilitat de rellegir el text les vegades que necessiti per trencar el punt de vista heteropatriarcal. Aquest fet també és conegut com a crítica invertida, segons Jorge Brioso i Oscar Montero (2000), "una acepción que señale el trastorno, la alteración, la desestabilización de las lecturas de los textos, colocándolos en una dirección o en un orden opuesto al que tenían", és a dir, girar la visió i el contingut 180° i veure el missatge des d'un altre punt de vista, veure-hi més enllà de les paraules.

4. OBJECTIUS DEL TREBALL

4.1. Objectius generals

- Analitzar el paper de la dona en la literatura infantil.
- Fomentar la lectura crítica en els nins i nines.
- Fer visible la literatura infantil que promou la igualtat de gènere.

4.2. Objectius específics

- Conèixer el rol de la dona a les obres que analitzarem.
- Elaborar estratègies per fer una bona lectura crítica.
- Fer conscients els nins i nines del moviment feminista i el paper que té al món.

5. MARC TEÒRIC/ ESTAT DE LA QÜESTIÓ

5.1. Evolució de l'estereotip de la dona en la literatura infantil

Convé començar amb la definició d'estereotip, segons la *Gran Enciclopèdia Catalana* és la idea preconcebuda i simplificadora, basada generalment en pseudoconeixements, tòpics o patrons culturals prèviament establerts, que hom utilitza per a conceptualitzar una realitat social, especialment persones i grups.

Aquest treball se centra en l'àmbit de la literatura infantil i juvenil, on són abundants els estereotips. Els podem trobar per exemple en les característiques dels personatges (el líder de la colla és valent i llest, el nen gras és el graciós del grup, el que porta ulleres és l'intel·ligent, el pare de família és poderós i fort...). També existeixen estereotips racials i es relacionen directament amb el color de pell o l'araça, si es tracta d'una persona blanca o d'una persona negra. Els blancs són considerats superiors. D'altra banda, es parla d'ètnia quan ens referim a grups amb diferents qualitats de vida, a nivell cultural, polític i social, com en el cas de les tribus indígenes.

Hi ha una gran varietat d'estereotips dins la literatura infantil i juvenil però en aquest treball ens centrarem en el rol de la dona i el paper que ha tingut.

5.1.1. L'estereotip femení

Si pegam una ullada a diferents obres literàries de dècades passades podem veure quina idea i quin paper tenen les dones a ulls dels homes, cal dir que la literatura era escrita per homes, amb el pensament masculí, i dirigida a homes.

La construcció del gènere es troba en el context d'un procés polític, cultural, social i econòmic. En aquest cas, la literatura infantil forma part de la cultura d'una societat, i per tant, aporta en el muntatge de les pautes de comportament de les persones i dels rols que acaben ocupant en la societat, segons el gènere.

Alguns exemples d'aquest tipus de literatura són: *Cartas literarias a una mujer* d'en Gustavo Adolfo Bécquer (1864) on escriu:

“En la mujer, sin embargo, la poesía está como encarnada en su ser; su aspiración, sus presentimientos, sus pasiones y destino son poesía: vive, respira, se mueve en una indefinible atmósfera de idealismo que se desprende de ella, como un fluido luminoso y magnético; es, en una palabra, el verbo poético hecho carne. Sin embargo, a la mujer se le acusa vulgarmente de prosaísmo. No es extraño; en la mujer la poesía es casi todo lo que piensa, pero muy poco de lo que habla”

A un altra obra literària, d'en Pío Baroja (1918), *Las horas solitarias*, trobem:

“Claro, a nosotros, viejos intelectualistas encenegados en la rutina de pensar, gentes para quienes el mundo exterior no es más que una realidad problemática; para nosotros, que creemos que lo trascendental es comprender las cosas y que lo demás no tiene importancia, no nos puede entusiasmar esta evolución de las mujeres hacia su emancipación, que tiene, hoy por hoy, como base la función de la matriz y del ovario más que la función del cerebro”

I per acabar, a l'obra de Lope de Vega, *Peribáñez y el Comendador de Ocaña* (1614) també trobem un to masculista:

Le pregunta Casilda a su marido Peribáñez: “¿Qué ha de tener para buena una mujer?”. Y el villano les responde con un diccionario que le conmina a memorizar: “Amar y honrar a su marido es letra de este abecé, siendo buena por la B, que es todo el bien que te pido. Te hará cuerda la C, la D dulce, y entretenida la E, la F en la vida firma, fuerte y de gran fe. La G grave, y para honrada la H, que con la I te hará ilustre, si de ti queda mi casa ilustrada. Limpia serás por la L, por la maestra de tus hijos, la cual quien de sus vicios se duele”

La literatura ha estat un lloc de difusió d'idees masclistes i ha contribuït a la difusió dels estereotips com hem pogut veure als tres exemples d'obres literàries espanyoles en les quals veiem clarament la visió i el paper que tenia la dona a ulls dels homes i de la societat. Les obres són un clar reflex de l'estereotip de la dona a cada època. El pensament masclista sempre ha estat present, i podem dir que encara ho està.

Als contes infantils també trobam aquesta visió de la dona, el mateix estereotip de dona, un exemple clar d'això el podem, trobar a *La ventafocs*, on la protagonista és descrita com una dona plantosaencarregada de les feines de la llar sota el domini d'una altra dona i les seves filles, les quals són cruels amb ella. La protagonista, finalment, és salvada per un príncep. A *Blancaneus i els set nans*, també trobam una dona encarregada de la llar que espera set homes que fan feina i és salvada per un príncep. A *Peter Pan*, hi ha una rivalitat entre les dues protagonistes principals que lluiten per l'atenció del protagonista masculí.

Tot plegat demostra que a les obres literàries de diferents èpoques podem observar que tenen una característica principal en comú, el rol de la protagonista femenina de la història. Així, aquesta dona sol ser una persona delicada i molt maca. N'és un bon exemple la pel·lícula de Disney de la *Blancaneus i els set nans* en els primers minuts de la qual el narrador descriu l'aspecte físic de la noia de la següent forma: “Sus labios son como las rosas, su cabello como el azabache y su piel como la nieve”¹, sempre està en perill i ha de ser rescatada per un home, normalment un príncep atractiu i valent. A més de la princesa també trobam la figura femenina representada com a mare, encarregada dels fills i de la llar, mentre que la figura masculina és representada com l'heroi, el fort i el triomfador de la història. A més, davant la societat no té un pes sòlid, agafen un rol sense cap tipus d'importància. Així doncs, veim amb claredat que els estereotips sexistes

---

¹ Frase extreta de la pel·lícula *Blancaneus i els set nans* (1937).

estan ben marcats des dels inicis de la literatura, atès que són un reflex de la societat i del paper de la dona en les diferents èpoques.

Turin (1995) afirma que els àlbums il·lustrats formen part de la màquina que ensenya als nins que tenen més valor i importància que les nines, com també explica que els estereotips que presenten són devastadors per al sexe femení. Com hem dit abans les dones i nines de les històries es caracteritzen per la seva passivitat, emotivitat, frivolitat, coqueteria, pel fet de ser capritxoses entre d'altres trets estereotípics.

Per aquest motiu, la literatura té un gran influència en la construcció i interiorització dels estereotips en les persones, en els lectors, tant grans com petits. És un mitjà de propagació del sexisme en la societat.

Durant la història hem pogut veure que els drets de les dones han evolucionat de manera positiva, sobretot si tenim en compte el darrer segle. En la nostra història recent, veiem que la societat ha viscut canvis polítics (proclamació de la segona república o la fi del franquisme) cosa que ha ocasionat canvis en les lleis i en els drets de les persones, sobretot en els afecten les dones. Aquestes són més presents i tenen més importància en diversos àmbits en què abans eren discriminades, com ara la política o la literatura. Per norma general, les dones han estat excloses, i a partir d'aquest moment comencen a agafar força.

Gràcies als canvis esmentats, la literatura també ha anat canviant la visió de la dona i a més, les dones escriptores també prenen un paper protagonista dins aquest món, el literari.

El rol de dona maca, perfecta, sumisa, frívola, encarregada dels fills i de la llar, es trenca i sorgeix la dona forta, independent, treballadora i protagonista de la seva vida. Colomer (1999) va afirmar que en els darrers anys s'han publicat nombrosos llibres de princeses intrèpides, independents i valentes, que trenquen amb els estereotips sexuals. A la factoria Disney hi podem veure exemples d'aquest canvi, com ara a la pel·lícula *Brave i Vaiana*.

5.1.2. L'estereotip masculí

Trobam diferents personatges masculins, com ara el d'home adult encarregat de dur els doblers a casa, és el que té un treball remunerat, un ofici important i essencial als ulls de la societat. Té la figura de pare però no té el mateix pes que el de lamare, no s'encarrega de l'educació dels fills, això és feina de la dona.

Si ens fixam en el paper del nin a la literatura també és molt diferent al de la nina. Es representa com un nin independent, valent, creatiu, intel·ligent, atrevit... No es presenta com un personatge feble ni emocional. Se'ls incita a tenir aptituds i capacitats de risc davant situacions difícils, per exemple, quan el personatge malvat vol atemptar contra ell o ella. Un exemple d'aquest personatge són els nins perduts del conte de *Peter Pan*.

Un altre personatge típic estereotipat dels contes infantils és el de príncep o heroi, normalment sol ser príncep, rei o hereu d'una gran fortuna, encara que també podem trobar personatges masculins d'una classe social baixa, criats o vassalls que agafen el rol masculí igual que els prínceps, acaben essent herois del conte, el qual reuneix les mateixes característiques home adult atractiu, valent, amb un físic increïble, segur de si mateix, encarregat de salvar la seva princesa amb la qual es casarà i tindrà fills... Un exemple d'aquest personatge és el príncep Felip del conte *La bella dorment*, el qual lluita amb un drac per poder arribar a la torre on hi ha la princesa que necessita el petó del seu enamorat per trencar l'encanteri i així viure feliços per sempre. Aquest tipus de personatge estereotipat és característic dels contes (i pel·lícules) de la factoria Disney, que són adaptacions dels contes dels germans Grimm.

El personatge d'home ancià també és típic als contes o novel·les, que és representat com a persona molt sàvia. És el personatge al qual acudeixen els altres per demanar consell de les seves futures accions. Un exemple d'aquest personatge és Merlí, el mag del regne del rei Artur.

A continuació podem veure un exemple de descripció d'un personatge masculí a una novel·la:

Don Alonso de Monroy, como habéis oído, fue hijo segundo de Alonso de Monroy, señor de Belvís, Almaraz y Deleitosa y de Doña Juana de Sotomayor. Fue un hombre alto de cuerpo e muy

membrudo y bien proporcionado; era el hombre más recio que había, de fuerzas más vivas; el gesto tenía muy bueno y gracioso:

los ojos tenía muy grandes y garzos, teníanlos algo salidos, era corto de vista; decían algunos que vía más de noche que de día. Era el hombre del mundo que más esforzaba la gente que con él iba en las guerras, que cuando consigo le llevaban, las cosas grandes se les hacía livianas, y las muchas gentes no les tenían campo sabiendo que iba él allí. Siempre en el acometer la pelea fue el primero y el que más sobraba en la hacienda.

5.1.3. Les rondalles alcoverianes

No podem deixar de banda les obres autòctones de la nostra terra, les rondalles, en les quals també trobam l'estereotip que hem mencionat als punts anteriors. En general, els personatges de les rondalles són representats de forma plana, sense gaire descripció psicològica i marcats amb trets molt generals, de tal forma que siguin fàcilment identificables amb els models i estereotips que el narrador vol transmetre.

Centrarem l'atenció en les rondalles d'Antoni M. Alcover, concretament en l'*Aplec* de rondalles alcoverianes, en les quals apareixen moltes traces feministes. En ocasions, a causa d'una lectura poc crítica, s'han atribuït a les rondalles uns esquemes de pensament i de comportament masclistes (aquest masclisme dins l'*Aplec* és gairebé inexistent). El que sí que predomina és el paper actiu i destacat de la dona com a personatge de les rondalles alcoverianes. Maria Magdalena Gelabert, filòloga i poeta manacorina, ha dedicat mitja vida a l'anàlisi de l'obra d'Alcover. Dins els seus assajos recull l'anàlisi de les 433 rondalles i la relació i el contingut de les dones dins l'obra. Alcover va ser un capellà amb actituds misògines i un catolicisme quasi integrista i encara així la seva obra com ja hem dit té moltes traces matriarcals. Maria Magdalena Gelabert (2019) diu que podem trobar diferents tipus de dones dins l'obra d'aquest autor: “Ens descriu tota mena de dones: princeses, jaies, bruixes, madones, nobles, pageses, riques, pobres, joves, velles, bones, dolentes... Però siguin el que siguin, tenen un poder més que considerable.”²

---

² Informació extreta d'una entrevista del diari Ara Balears, web: https://www.arabalears.cat/societat/Maria-Magdalena-Gelabert-reivindicar-Son_0_2252774770.html

La figura femenina és representada com una persona intel·ligent, pensadora i el seu criteri és valorat i respectat per tots els personatges. Alcover deixa clar en la seva obra que les dones són més que un aspecte físic, més que la bellesa, la qual és efímera, i se centra a presentar-la com el que és, una dona forta i amb les idees clares. Aquesta fortalesa l'ajuda a vèncer l'adversari masculí i ser la protagonista de la seva vida. Alguns exemples d'aquesta protagonista femenina alcoveriana la podem trobar a *Una gírgola que dugué coa* (1996: 432-456) la protagonista de la qual, na Catalineta, demostra tenir valor i ser una dona llesta per vèncer el gegant valer-se per ell sola dins un bosc i solucionar els problemes que li van sorgint. En la rondalla *En Pere tort* (1997:75-95) trobam la descripció d'una nina, la filla del rei, descrita com una nina molt intel·ligent: “Això era un rei que només tenia una fia, s'al·lota més llesta i sabuda que escaufava el sol. Sabia d'es llim de ses olles, tenia llengo per setze, i per coses envitricollades que li diguessen, mai la porien confondre ni capturar”.

Un exemple d'intel·ligència i enginy femení el trobam en la rondalla *Una madona que enganà el dimoni* (1995: 43-52). El marit de la protagonista ha fet un pacte amb el dimoni i ella s'encarrega de reaccionar davant la dificultat amb enginy i astúcia, i confia en la seva pròpia capacitat per guanyar i impedir que el dimoni s'apropii l'ànima del seu marit.

En conclusió, la dona de les rondalles, paral·lelament amb la dona real, ha hagut de crear estratègies per poder sobreviure dins un món d'elements masculistes per no perdre la personalitat pròpia, i ha usat l'astúcia, la intel·ligència o la persuasió per poder escapar de situacions perilloses i desagradables. D'aquesta forma, el conjunt de rondalles d'Antoni M. Alcover planteja un sentiment d'igualtat entre dones i homes que podem utilitzar en les aules per treballar el feminisme i la igualtat i a més, apropar la cultura popular als nins i nines.

5.2. La lectura resistent

En aquest punt abordarem el concepte de lectura resistent, però abans cal esmentar-ne un altre que hi té relació la lectura crítica, la qual podem definir com la capacitat de formar lectors reflexius, amb una autonomia de pensament propi que els permeti demanar-se

pel significat del que llegeixen. Lectors i lectores que puguin interpretar els valors dominants, reconèixer punts de vista i ideologies en els textos que la societat té al seu abast.

Hem pogut veure que en la literatura, en els textos literaris, els articles de revistes o en la premsa diària la gran majoria són escrits per homes i per als homes, amb una visió masculista i amb un sistema molt patriarcal i normalment aquest lector sol ser occidental i heterosexual. En aquest context, les dones també hi eren protagonistes i poden tenir un paper important dins les novel·les però desdun punt de vista masculí.

En aquest sentit les dones hem estat víctimes perquè no hem estat presents en la tria de temes, com els han desenvolupat o en quina posició en deixen com a dones.

En aquest context sorgeix l'autora Judith Fetterley, pionera i creadora de la lectura resistent l'any 1978 amb la seva obra *The Resisting Reader: A feminist approach to American fiction*, on qüestiona un model ideal de lector inusual. Fetterley pensa que les dones són lectores obligades a llegir en contra de la seva subjectivitat de dona, que s'han identificat amb els valors i els punts de vista masculins i que ho han fet amb un dels principis més abundants, la misogínia.

A partir d'aquí, Fetterley crea el terme de lectora resistent, que podem definir com aquella persona que posa resistència a la dominació dels textos escrits desduna posició masculina que intenten que accepti aquesta visió. El concepte encunyat per Fetterley pretén fer veure la ideologia que hi ha i què podem extreure dels textos que rebutgen el gènere femení.

Fetterley ens proposa una resistència al model tradicional i llegir i rellegir i veure el missatge que ens vol transmetre l'escriptor/a. Aquest tipus de lectura i de lector ens convida a abandonar les idees rebudes durant els anys i les propostes paradigmàtiques de lectura.

Un dels propòsits d'aquest treball i de la proposta didàctica és ensenyar i aprendre a ser lectors resistents davant els textos que puguin arribar-nos a les mans i una de les millors formes és començar a l'escola i a través de lectures que siguin atractives per als alumnes.

Una de les concrecions d'aquesta lectura resistent podria ser el test de Brechel. L'any 1985, Alison Bechdel, autora de còmics i novel·les gràfiques i referent de la contracultura occidental, va proposar un test per detectar el masclisme en el cinema i per tal de fer-ho visible i fer conscients a la societat que aquest fet existeix. Va formular tres preguntes per analitzar si una pel·lícula era masclista o no:

- Apareixen al menys dues dones i tenen nom propi?
- Els personatges femenins parlen entre si?
- Les seves converses tracten de temes que no fossin homes? (parelles, germans, pares).

Mitjançant aquestes tres preguntes podem analitzar si una pel·lícula és masclista o no. Podem aplicar aquest test en el món literari? A parer nostre, sí. Amb aquestes tres senzilles preguntes podem analitzar les obres que tenim a les mans i d'aquesta forma veure si el que llegim té un caire masclista o no. Es tracta d'una eina molt interessant per dur-la dins una aula i mostrar als infants l'evolució de l'estereotip de la dona en el món del cinema i en el món de la literatura.

El punt fort d'aquest test és la seva simplicitat. És a dir, mitjançant tres senzilles preguntes podem veure el paper que té la dona en la lectura que valoram. Encara que també s'ha de tenir en compte que només s'analitza el paper i no el contingut. Tot i això, la fortalesa del test rau en la simplicitat, per funcionar com un primer termòmetre sobre el sexisme.

5.3. Aplicació del concepte de feminisme a les aules

Un dels principals objectius d'aquest treball, i de la seva proposta didàctica, és treballar el concepte de feminisme dins les aules, conèixer el terme, transmetre el missatge als alumnes i que aquests el difonguin a casa i al món. Per aquest motiu cal que el docent el tingui ben clar i tingui la competència idònia per transmetre-ho a l'infant.

Cal saber que els nins i nines tenen com a model els individus que els envolten, els més influents per al nin/a són els models familiars. El primer pas és conèixerla visió que tenen els infants sobre aquest concepte i la seva història i a partir d'aquí començar amb l'objectiu proposat. Al llarg de la vida de les persones es poden distingir diferents fases de socialització, entesa com un “instrument de reproducció d'un sistema de valors i actituds a través de la interiorització de la realitat, la identificació amb els rols atribuïts a cada persona i la transmissió d'una generació a una altra” (Ferrer, 2014). L'escola és l'eina per aconseguir aquesta transformació social, delpensament o visió patriarcal que hi ha al món És l'eina per poder deixar de banda l'autoritarisme, la cultura individualista i l'analfabetisme crític. En definitiva, prendre aquesta consciència de la societat que tenim i transformar-la. Segons Monserrat Moreno l'escola té una doble funció, en la seva obra *Cómo se enseña a ser niña: el sexismo en la escuela*

“La escuela tiene marcada una doble función: la formación intelectual y la formación social de los individuos, es decir, su adiestramiento en las propias pautas culturales.. En lugar de enseñar lo que otros han pensado, puede enseñar a pensar, en lugar de enseñar a obedecer puede enseñar a cuestionar, a buscar los porqués de cada cosa, a iniciar nuevas vías, nuevas formas de interpretar el mundo y de organizarlo”, Moreno (2000:10).

Per aquest motiu el paper de l'escola i dels mestres és molt important, atès que es tracta delpunt de partida per arribar a una societat ideal. Moreno aposta pel sistema educatiu com un lloc privilegiat i idoni en el qual el professorat té l'oportunitat de tenir un paper protagonista en el canvi cultural de les societats a través de la visibilització de les conseqüències negatives d'una societat patriarcal i androcèntrica, les quals poden ser, en moltes ocasions, pràcticament inconscients, atès que han estat naturalitzades.

Podem dir que la nostra societat continua marcada per un sistema patriarcal, per aquest motiu cal educar en el feminisme i en la igualtat, i en aquest cas l'escola agafa un paper determinant, fins al punt d'esdevenir la protagonista d'aquesta història. A més, continuen existint i sent presents en el nostre dia a dia els estereotips que perjudiquen els dos gèneres, tant el masculí com el femení. Cal lluitar contra aquests estereotips per ajudar en la creació de la pròpia identitat de l'individu deixar de banda als estereotips i possibles assetjaments escolars, discriminació o exclusió.

Podem definir la igualtat de gènere com un dret humà que cal transmetre i fer entendre als altres i, quea més, defensa la participació equitativa per a homes i dones en tots els àmbits, és a dir, que els dos sexes tenen i mereixen els mateixos drets.

La pedagogia *Queer* seria un bon punt de partida per dur a terme el nostre propòsit, tenir una escola on tota la comunitat educativa tingués una pensament d'igualtat entre gèneres. Aquesta pedagogia, desenvolupada a partir de la teoria *Queer*, constitueix una resposta necessària i urgent. Aquesta pedagogia s'orienta a:

- Denunciar la violència que generen les normes de gènere.
- Ressaltar el caràcter construït dels estereotips de gènere, així com la lectura binària del sexe i visibilitzar la intersexualitat.
- Promoure actituds contràries al sexisme, l'homofòbia i la transfòbia.

L'objectiu d'aquesta pedagogia és transformar l'aula en un espai que afavoreix el canvi social, a través d'una pràctica educativa transgressora i crítica amb les estructures autoritàries de l'escola, que qüestiona l'heterosexualitat normativa i que interroga seriosament les categories sexe- gènere-orientació sexual, més enllà de les dicotomies, valorant altres possibilitats de ser i de posicionar-se com a ésser humà.

Aquesta pedagogia ha de ser contextualitzada en un paradigma sociocrític educatiu, en què l'objectiu de l'educació és humanitzar als alumnes, o com diria en Paulo Freire (1970) la transformació de la realitat o l'utopia. Freire, en una de les seves obres més conegudes, *Pedagogia de l'Oprimid* (1970), defensa l'alfabetització de les persones com la presa de consciència de la seva pròpia realitat, un treball que juntament amb la pròpia alfabetització permet transformar la ingenuïtat en crítica, passar de ser espectadors passius del món a ser subjectes actius d'aquest. L'educació, des de la seva dimensió utòpica i transformadora de la realitat, implica perfeccionar i optimitzar el que hi ha dins la persona, i facilitar una lectura crítica del món i la cerca del canvi, la superació i millora.

Una bona estratègia per fer feina aquest terme a les aules és proposar diferents activitats lúdiques, atractives i dinàmiques dins l'aula per despertar l'interès dels infants.

Dins aquestes activitats hi hauríem d'incloure referents femenines que siguin importants en la història del feminisme. Així podem donar a conèixer aquestes dones que durant anys han estat oblidades o amagades.

6. SEBASTIÀ SORRIBAS I LA SEVA OBRA

6.1. Sebastià Sorribas

Sebastià Sorribas i Roig és l'autor de les dues obres que han servit de punt de partida per dur a terme la proposta didàctica d'aquest treball.

Nascut el 19 de novembre de 1928 al barri xinès de Barcelona i es va criar a Sallent, poble d'on era el seu pare. Va morir a l'edat de 79 anys a causa d'un aneurisme aòrtic, el 7 de desembre del 2007.

Es guanyà la vida amb diferents oficis i el 1974 es llicencià en història, que era una de les seves passions. Treballà posteriorment com a mestre i des del 1981 com a cap de publicacions de l'Escola de Mestres Rosa Sensat. Era membre de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i del PEN català. Va plasmar la seva vocació en les *Visions d'història de Catalunya* (diferents obres de divulgació editades per Barcanova i guardonades amb el premi de la Crítica Serra d'Or). Aquest no va ser l'únic premi que va rebre, també va aconseguir el premi de Literatura Infantil de la Generalitat de Catalunya i la Creu de Sant Jordi.³

Els anys seixanta, Sorribas es va integrar a l'empresa Motor Ibérica al Poblenou, on va guanyar el concurs de contes dos anys seguits. La primera vegada va guanyar amb un conte per a adults i la segona amb un conte infantil. Per aquest concurs va demanar al seu amic Paco Candel l'opinió sobre els contes que volia presentar. Candel va aconsellar a Sorribas que fes una novel·la infantil per presentar-la al premi Folch i Torres. Així que l'any 1965, Sorribas va presentar l'obra que serveix de base per a la proposta didàctica d'aquest treball, *El zoo d'en Pitus*, i va guanyar el premi. Aquest guardó va suposar l'inici del seu recorregut com a autor. Arran de la publicació es va crear la col·lecció Els grumets de la Galera, on es varen publicar la gran majoria dels contes de

---

³ Informació extreta de: <https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0063730.xml>

Sorribas, entre els quals destaquen *Viatge al país dels lacets* (1969), *Festival al barri d'en Pitus* (1969), *Els astronautes del «Mussol»* (1972) o *La cinquena gràcia de Collpelat* (1984), que li valdria el premi de la Crítica Serra d'Or.

6.2. *El zoo d'en Pitus*

*“perquè està escrit en un llenguatge pla
i a més és un cant a l'amistat i a la solidaritat”*

Sebastià Sorribas

El zoo d'en Pitus és la primera obra que utilitzaré en aquest treball. És l'obra més important i rellevant de Sebastià Sorribas. Va ser publicada l'any 1966 dins la col·lecció Els Grumets de La Galera i va marcar l'inici de la seva trajectòria com a autor. A causa de la gran acollida del públic durant tots aquests anys se n'han fet més de 50 edicions.

El llibre conta la història d'una colla del barri del Raval de Barcelona. El nin que dona nom al títol és el més petit de la colla i té una malaltia que només lipoden tractar a Suècia. Pertany a una família humil i sense recursos del barri. Els seus amics tenen la fantàstica idea de muntar un zoo al barri per recolectar doblers per al viatge a Suècia. És una història amb un gran sentiment de solidaritat.

Patricia Gabancho comenta a la secció de Cultura del diari *Avui* (2007) que aquesta obra és “tendra i simpàtica”, i a més fa un apunt sobre Sorribas en què destaca el gran paper que fa com a narrador en les seves obres:

“Jo tampoc no he llegit *El Zoo d'en Pitus*, però m'imagino que acaba bé perquè és una història tendra i simpàtica. En Sorribas era un narrador generós, que va posar la seva capacitat de generar històries al servei dels petits. I, en efecte, successives quintes de catalans han resseguit les peripècies del nen malalt i els seus amics”.

6.3. *Festival al barri d'en Pitus.*

Dos anys després del famós *El zoo d'en Pitus*, Sebastià Sorribas publicà la segona part del llibre, *Festival al barri d'en Pitus*. La colla s'ha ampliat: ara són catorze, entre nois i

noies, i decideixen organitzar un festival per recaptar diners per fer un parc infantil per al barri. La història conta com hauran de cercar un local per fer un festival fantàstic amb tot tipus d'actuacions (pallassos, mímica, danses, teatre..), decorar-lo, preparar el vestuari, assajar tres cops per setmana.

6.4. Anàlisi dels llibres.

Segons Eugènia Morer i Serra (s.d.), *El zoo d'en Pitus* és una obra considerada com a “lectura eterna”. Una obra rep aquesta qualificació quan és considerada un clàssic, i en aquest cas es pot considerar que ho és, un clàssic de la literatura infantil i juvenil catalana, da causa de la gran acollida per part del públic durant tots els anys, desde la seva publicació fins al'actualitat (un gran nombre d'edicions, traduccions a altres llengües i exemplars venuts). És una novel·la que pretén despertar el sentiment de solidaritat entre els lectors i també mostrar el vertader significat de la paraula amiatat, i és per aquest motiu que és interessant dur-la dins l'aula per ajudar els alumnes a reflexionar. L'autor crea aquesta història de solidaritat en un moment (durant la dictadura de Francisco Franco a Espanya) en quèel sentiments altruistes i solidaris semblen poder vèncer la situació política i ideològica amb la qual es vol acabar. Cal dir que, tot i la seva aparença apolítica, és una història antifranquista. Sorribas es posa al costat dels desfavorits i lamenta sobretot l'immens fariseisme dels vencedors representats pels funcionaris, policies, guàrdies civils i, sobretot, per la gent relacionada amb l'església catòlica. Joan Josep Isern, en el seu article de la revista *Avui Cultura*, comenta sobre l'època en la qual està ambientada les aventures de la colla d'en Pitus:

“Sorribas -nascut al Barri Xino l'any 1928- ens ofereix un ampli i variat mosaic centrat en un espai molt concret -el quadrat que formen el carrer Nou, la Rambla, el Portal de Santa Madrona i el Paral·lel- i en una època determinada els anys 40, època de fam, repressió, misèria i cartilles de racionament. L'autor descriu la gent del barri com una equilibrada barreja entre els veïns i botiguers de tota la vida i la gent de la vida brava, tal i com la definia l'enyorat Jaume Fuster. Do grups humans que coexistien sense problemes i amb respecte mutu perquè en el fons a tots els agermanava un doble estigma; el de ser vençuts en la guerra i en la postguerra.”

Sorribas crea un història amb la qual els nins i nines que la llegeixen poden sentir-se identificats. Els seus personatges són realistes i els lectors s'hi poden veure reflectits, això pot provocar l'acostament entre ells i creure's i veure el missatge de l'obra més real i accessible. Per aquest motiu l'autor va crear aquesta mena de personatges i a més, va generar una aventura real, construir un zoo al barri del Raval. Hauria pogut fer una història més fantàstica i inversemblant, amb un munt d'aventures però aquesta diferència amb la realitat hauria estat un problema d'assimilació del missatge i objectiu principal de la novel·la.

El zoo d'en Pitus és una obra agredolça. D'una banda, dolça pel missatge que vol transmetre, el sentiment de solidaritat i el de la vertadera amistat a través de la colla d'en Pitus, el qual quasino apareix físicament en tota la novel·la però hi és present sempre. Sorribas volia transmetre aquest missatge als més petits (i als adults). La solidaritat hi és present des del primer capítol fins al darrer, no sols la podem veure reflectida en els amics sinó en tota la gent del barri. Aquest sentiment és un valor molt important que cal transmetre als infants, és un sentiment que s'ha d'aprendre i interioritzar, per aquest motiu *El zoo d'en Pitus* és una lectura perfecta per dur-la dins una aula amb nins i nines que estan oberts a aprendre tot allò bo que un mestre pot transmetre.

També hi és present el concepte d'amistat i tot allò que està relacionat. Sorribas mostra que els dos conceptes van de la mà, els nins i les nines de la colla senten que tenen la missió de fer tot el que està a les seves mans per ajudar al seu amic i aquesta idea i sentiment pren força en la comunitat, en el seu barri. Actualment és un poc estrany que una persona hagi d'anar-se'n a un altre país per rebre tractament mèdic, no cal fer actes benèfics perquè la sanitat està a l'abast de tothom en el nostre país però és cert que durant l'època de la novel·la la sanitat tenia moltes mancances i no tothom podia accedir de la mateixa forma, els rics eren els privilegiats.

El sentiment agre que ens pot deixar rau en la dificultat de transmetre aquests sentiments en un món, l'actual, en què hi ha mancances quan parlem d'ajudar els altres. Vivim en un món egoista que només es veu el propi benefici, es preocupa pel bé personal i només després pensa en els altres. És cert que no tothom pensa així però sempre trobam alguna persona en el nostre entorn amb aquest ideal cap. Nosaltres com a mestres hem

d'intentar fer que aquesta idea canviï en els nostres alumnes i mostrar que un món més empàtic i més solidari sempre és una opció millor que un món egoista.

A més de treballar els conceptes anteriors, l'objectiu de dur les novel·les de Sebastià Sorribas a les aules és treballar el concepte d'igualtat, feminisme i masclisme.

A la primera novel·la la figura de la dona hi és poc present. La Mariona és l'única nina de la colla i no hi té un paper important. És una nina amb un caràcter manaire i amb mal geni i la seva funció en el zoo és pintar els cartells. Les feines vertaderament importants per dur a terme i construir el zoo, les tenen els nins (caçar, construir gàbies, parlar amb els adults que poden aportar alguna cosa al zoo...). Els nins són els valents i els que tenen més capacitats mentre que l'única nina i les poques dones que apareixen en la novel·la tenen feines secundàries i menys importants (fer cartells, confeccionar els uniformes...). Podem veure clarament que no hi ha igualtat i que el masclisme hi és present, podem trobar frases com ara “la rata va ser passejada per tot el solar, davant l'admiració dels nens i l'espant de les nenes (Sorribas 1966:63) o “totes les mares i les padrines varen cuidar els animals” (Sorribas 1966:115).

En aquesta segona part, la veu femenina és present durant tota la novel·la. Les nines tenen un paper important en la realització del festival, són protagonistes i tenen suport masculí, aquest és present a la pàgina 39 on en Tanet diu “ Jo havia pensat que la qui ho faria molt bé, això de dirigir el festival, seria la Mariona..”, aquesta afirmació posa un punt i a part en la igualtat, les nines són capaces de ser líders i fer-ho molt bé. O un altre exemple clar és “l'oportunitat” que donen a la Núria de ser la protagonista del teatre, agafant la seva història per dur-la a l'escenari.

La història ens mostra la igualtat entre els dos sexes, cada persona té unes capacitats diferents i per aquest motiu ens hem d'ajudar els uns als altres per arribar a la mateixa finalitat, que en aquest cas és fer un gran festival. N'és un exemple el fet que tant nins com nines confeccionen el vestuari i no només les nines. L'objectiu de la novel·la és mostrar als lectors això mateix, és a dir la igualtat i l'atribució del paper protagonista a les dones és un gran pas per comprendre i veure que existeix.

L'autor fa un gir de 180° de la primera obra a aquesta, ja que com hem dit, les dones hi són presents per les seves capacitats i no sols per fer les feines típiques de la llar o per ser persones estridents, caparrudes o de llàgrima fàcil. Les dones són presentades com a persones amb iniciativa i amb grans capacitats.

6.4.1. Els personatges

Els personatges principals de les dues obres són els mateixos. Encara que en la segona obra el cercle d'amics i amigues s'amplia, trobem noves incorporacions (augmenta la presència femenina).

En primer terme, enumeram les característiques principals dels membres principals de la colla, en la qual trobem:

- Pitus: personatge que dóna nom als títols de les obres. És el nin malalt que ha de viatjar a Suècia per rebre el tractament mèdic. Apareix molt poc a l'obra però hi és present sempre.
- Tanet: és el líder de la colla (personatge estereotipat: heroi). Els nins i nines confien plenament en ell. Li demanen sempre consell i esperen les seves ordres per actuar.
- Mariona: és la germana d'en Cigró i és l'única nina de la colla (personatge estereotipat: nina amb geni). S'encarrega de les feines de les "dones" (fer cartells i cosir).
- Fleming: és el segon de la colla, és el nin intel·ligent de la colla (típic dels contes).
- Manelitus: petitó. Molt deixat i desendreçat. Tot ho espatlla.
- Cigró: té molt d'enginy. És l'ajudant d'en Fleming. (personatge estereotipat: nin grasset)
- Juli: Molt estudiós. Li agrada escriure. Molt alt. És el secretari de la colla.

Aquests són els personatges principals dels llibres encara que també trobem personatges secundaris que donen suport als nins i nines de la colla. També trobem personatges

adults que apareixen durant la història per ajudar als nins i nines. En general podem dir que els personatges són plans, és a dir, estàtics ja que no evolucionen durant la novel·la, mantenen les mateixes característiques. Pel que fa a la veu dels personatges podem dir que són de discurs directe, és a dir, hi ha un diàleg directe entre els personatges.

7. PROPOSTA DIDÀCTICA

PROPOSTA DIDÀCTICA

7.1. Introducció.

A continuació es presenta una proposta d'activitats per treballar la problemàtica plantejada anteriorment, els estereotips en el món literari, concretament en la literatura infantil i juvenil catalana. Per dur a terme aquesta proposta didàctica treballarem dues obres de Sebastià Sorribas, *El zoo d'en Pitus* i *El festival al barri d'en Pitus*.

Tot seguit exposo la proposta didàctica on podeu trobar una breu contextualització del centre on duré a terme la proposta, la metodologia emprada, els objectius d'etapa, les competències bàsiques i un resum de les activitats.

7.2. Justificació/contextualització

7.2.1. El centre i les seves característiques

La proposta didàctica es durà a terme en el CEIP Badies. Es tracta d'un col·legi públic situat a la urbanització de Badia Gran, Lluçmajor.

En relació el tipus d'alumnat que hi ha en aquest centre podem dir que pertanyen la majoria a famílies de classe mitjana i mitjana-alta a causa de la zona en la qual es situa el centre educatiu.

En aquest centre es troben casos d'alumnes amb dificultats en l'aprenentatge o problemes familiars, socials o econòmics. Les classes són molt heterogènies. Hi ha una

gran varietat i diversitat d'alumnat. Podem trobar alumnes considerats NEE els quals se senten integrats en un entorn ric per al seu aprenentatge.

Com a característiques generals el Ceip Badies és un centre de parla catalana, d'unes dimensions petites, on les classes es divideixen en dues línies i disposa d'educació infantil i educació primària.

Diferents tipus de filosofies són les que podem trobar en aquest col·legi. Totes elles tenen com a base l'aprenentatge cooperatiu. Segons Pere Pujolàs Maset l'aprenentatge cooperatiu és “l'ús didàctic d'equips reduïts d'alumnes (el nombre oscil·la entre 3 i 5) per aprofitar al màxim la interacció entre ells amb la finalitat de maximitzar l'aprenentatge de tots. Una característica essencial d'aquests equips —denominats equips de base— és l'heterogeneïtat en tots els sentits: gènere, motivació, rendiment, cultura, etc.”

Per aquesta raó aquest centre té com a pilars importants la companyia i el respecte entre tots així com la igualtat de condicions.

Referent a la seva didàctica, trobem la metodologia basada en tallers i en projectes, els quals posen l'alumne en el centre de l'aprenentatge. Viuen experiències relacionades amb el seu dia a dia i amb el seu entorn. Això fa que l'aprenentatge sigui molt més ric i més significatiu.

Segons Thomas, J.W. (2000) el treball per projectes són “tasques complexes que deriven de problemes o preguntes desafiants; que impliquen els alumnes en activitats de disseny, de resolució de problemes, d'investigació i de presa de decisions; que donen als alumnes l'oportunitat de treballar d'una manera relativament autònoma durant un període de temps ampli, i que culminen en una presentació o un producte reals” .

L'altra metodologia emprada són els tallers, segons Gloria Mirebant Perozo els tallers són una “reunió de treball on els seus participants es reuneixen en petits grups o equips per fer aprenentatges pràctics segons els objectius que s'han proposat i el tipus d'assignatura que els organitzi. Pot tenir lloc dins de l'aula o a l'aire lliure. La idea de taller engloba activitats pràctiques, manuals i intel·lectuals”⁴

---

⁴ Informació extreta de la meua memòria de pràctiques al Ceip Badies.

7.2.1.1. Característiques de l'aula (grup-classe, organització, recursos didàctics, rutines, normes de classe)

La proposta didàctica anirà destinada a sisè de primària, concretament a sisè A. És un grup de 26 alumnes.

En referència a les necessitats educatives especials d'aquesta classe, comptava amb un total de 3 NESE:

- Una alumna repetidora amb dificultat amb comprensió i expressió escrita i raonament matemàtic, NESE per condicions personals.
- Alumne repetidor amb dificultat amb lectoescritura associades a dislèxia.
- Alumna amb dificultat en comprensió i expressió escrita i raonament matemàtic. NESE: DEA.

La classe està distribuïda en grups de treballs cooperatius, exactament 6 grups formats per 4 o 5 alumnes cada un. El criteri de formació de grup principal ha estat la heterogeneïtat quant al ritme de feina i capacitats. A una mateixa taula ens podem trobar alumnes amb un ritme de feina alt, baix/mitjà, molt competent en les matemàtiques, en llengua, etc.

7.3. Objectius didàctics d'etapa

Segons el *Decret 32/2014, de 18 de juliol, pel qual estableix el currículum de l'Educació Primària a les Illes Balears* l'educació primària ha de contribuir a desenvolupar en els alumnes les capacitats que els permetin:

- Conèixer i apreciar els valors i les normes de convivència, aprendre a obrar-hi d'acord, preparar-se per a l'exercici actiu de la ciutadania i respectar els drets humans, així com el pluralisme propi d'una societat democràtica.
- Desenvolupar hàbits de treball individual i d'equip, d'esforç i de responsabilitat en l'estudi, així com actituds de confiança en si mateixos, sentit crític, iniciativa

personal, curiositat, interès i creativitat en l'aprenentatge i esperit de superació i emprenedor.

- Adquirir habilitats per a la prevenció i per a la resolució pacífica de conflictes, que els permetin desenvolupar-se amb autonomia en l'àmbit familiar i domèstic, així com en els grups socials amb els quals es relacionen.
- Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones, la igualtat de drets i oportunitats d'homes i dones i la no discriminació de persones amb discapacitat.
- Conèixer i utilitzar de manera apropiada la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, i la llengua castellana, tant oralment com per escrit, de manera que puguin ser emprades com a llengües de comunicació i d'aprenentatge, i desenvolupar hàbits de lectura.
- Iniciar-se en la utilització, per a l'aprenentatge, de les tecnologies de la informació i la comunicació i desenvolupar un esperit crític davant els missatges que reben i elaboren. Valorar la necessitat de fer un ús segur i responsable de les tecnologies digitals, tenint cura de gestionar la pròpia identitat digital i respectant la dels altres.

7.3.1. Objectius específics de Llengua Catalana i literatura

- Fer ús de la llengua per participar en diverses situacions comunicatives de l'activitat social i cultural, activament i de manera adequada, aplicant les estratègies, habilitats i normes bàsiques de comunicació i adoptant una actitud respectuosa i de cooperació, per prendre consciència dels propis sentiments i idees i per controlar la pròpia conducta.
- Comprendre discursos orals i escrits que es presenten en l'àmbit escolar i en el context social i cultural pròxim, i analitzar-los amb sentit crític.
- Utilitzar els coneixements sobre la llengua per expressar-se per escrit amb correcció i cuidar l'estructura del text, els aspectes normatius, la cal·ligrafia, l'ordre i la netedat; per parlar de manera adequada, coherent i correcta, i per comprendre textos orals i escrits.

- Usar de manera eficaç les destreses i habilitats bàsiques de la llengua (escoltar, parlar, llegir i escriure) com a instruments d'aprenentatge, recerca, recollida i processament d'informació.
- Utilitzar la lectura com a font de plaer, aprenentatge i enriquiment personal.
- Comprendre textos literaris de gèneres diversos adequats quant a temàtica i complexitat i iniciar-se en els coneixements de les convencions formals específiques del llenguatge literari.
- Reflexionar sobre la llengua i el seu ús en els diferents contextos socials per evitar els estereotips lingüístics, les discriminacions i els prejudicis per raó de classe, raça, gènere o creença.
- Posar en pràctica diferents estratègies i hàbits de treball que afavoreixin la feina tant individual com en grup, així com col·laborar activament, amb respecte i responsabilitat en la dinàmica de grup.

7.4. Competències bàsiques

L'assoliment de competències és un dels objectius bàsics de l'Educació Primària. Les competències bàsiques s'han d'adquirir mitjançant les àrees. L'objectiu que tenim com a mestres no és tenir alumnes que únicament assoleixen els continguts proposats, sinó que allò que aprenem ho puguin utilitzar posteriorment.

Segons el currículum de les Illes Balears, la llengua i la comunicació en els processos d'aprenentatge fan que els aprenentatges lingüístics i comunicatius que es produeixin en qualsevol àrea es puguin aplicar a l'aprenentatge de les altres. Aquest ús social de la llengua en diferents contextos comunicatius evidencia, per tant, la contribució directa al desenvolupament de tots els aspectes que formen la **competència en comunicació lingüística**. Les estratègies que constitueixen la competència en comunicació lingüística s'assoleixen a partir d'una llengua determinada, tot i que els coneixements adquirits contribueixen a augmentar la competència sobre l'ús del llenguatge en general. I en aquest sentit, la lectura i la comprensió lectora partint d'un pla de lectura sistemàtic seran un dels pilars fonamentals per desenvolupar aquesta competència.

L'accés al saber i a la construcció de coneixements mitjançant el llenguatge es relaciona directament amb la **competència d'aprendre a aprendre** i amb el **sentit d'iniciativa i esperit emprenedor**. El llenguatge, ja sigui oral o escrit, permet als éssers humans relacionar-se i integrar noves informacions, que, juntament amb les experiències i els coneixements previs, possibiliten seguir aprenent de forma permanent. Les àrees de llengües permeten identificar preguntes o problemes i obtenir conclusions basades en proves, amb la finalitat de comprendre i prendre decisions o resoldre qüestions.

Per tant, es localitza, s'obté, s'analitza i es representa informació qualitativa i quantitativa per identificar i plantejar preguntes diverses, hipòtesis o solucions. Tots aquests processos col·laboren en la construcció i desenvolupament de la **competència matemàtica i les competències bàsiques en ciència i tecnologia**, basant-se en una lectura atenta i en la comprensió literal i deductiva d'enunciats. Quant al desenvolupament de la **competència digital**, les àrees de llengües proporcionen coneixements i destreses per cercar, seleccionar i tractar la informació, per comprendre-la, estructurar-la i organitzar-la textualment i per utilitzar-la en la producció oral i escrita.⁵

7.5. Temporalització

Les activitats que s'han dissenyat estan pensades per treballar-les al darrer cicle de primària, concretament al curs de sisè i es durà a terme entre els mesos de gener i abril.

La proposta es dividirà en dos blocs: el bloc 1 anirà dirigit a la primera obra de Sorribas, *El zoo d'en pitus*, on treballarem més els objectius del currículum (no només de l'àrea de català, sinó que també d'altres àrees) a més dels conceptes d'igualtat, feminisme i masclisme entre altres. I en el bloc 2, enfocarem a la lectura de la segona part de la novel·la, *Festival al barri d'en Pitus*, i aquest bloc convidarem els nins i nines a la reflexió.

La temporalització anirà reflectida en cada activitat (apartat "d'activitats").

---

⁵ Informació extreta del currículum de Llengua i literatura catalana de les Illes Balears.

7.6. Temes transversals

Segons el *decret 32/2014, de 18 de juliol pel qual s'estableix el currículum de l'educació primària a les Illes Balears* s'ha de fomentar el desenvolupament dels valors que promoguin la igualtat efectiva entre homes i dones i la prevenció de la violència de gènere, i dels valors inherents al principi d'igualtat de tracte i de no-discriminació per qualsevol condició o circumstància personal o social. S'han d'evitar els comportaments i els continguts sexistes i els estereotips que suposin discriminació.

Dins aquesta proposta didàctica trobem com a tema transversal la transmissió de valors socials i cívics. És l'eix d'aquest treball, per aquest motiu poso un gran ímpetu en aquest tema i és una de les causes de la realització d'aquest treball de fi de grau.

Un altre tema transversal que podem trobar és la referència a l'educació emocional. Penso que és un punt a tenir en compte durant tota l'etapa educativa i que ha d'estar present en totes les activitats possibles. És un treball diari i molt important en l'actualitat i per aquest motiu hem de fer molta feina dins l'aula.

7.7. Seqüència d'activitats

Com he esmentat abans, les activitats es divideixen en dos blocs, el primer girarà entorn al primer llibre de Sebastià Sorribas i el segon bloc es centra en la segona part.

Treballarem l'obra de la següent manera:

Primer de tot el mestra o la mestra dividirà el llibre en setmanes, el primer llibre el dividirem en 8 setmanes (dos mesos, del gener al març) i el segon llibre en 6 setmanes (del març a l'Abril).

Aprofitarem la sessió de llengua catalana dels dilluns (els darrers 10 minuts) per explicar la feina que hauran de fer aquella setmana. I el divendres els alumnes lliuraran la feina a través d'una plataforma digital (drive/moodle) i a la sessió dels divendres comentarem la feina.

El docent revisarà la feina el cap de setmana i avaluarà segons els criteris. A part de la sessió del dilluns podrà aprofitar la sessió de tutoria setmanal per fer qualche apunt sobre la feina que han fet o per resoldre possibles dubtes.

BLOC 1: EL ZOO D'EN PITUS.

El mestre/a dividirà el llibre per setmanes, de la següent forma:

GENER

- 1r setmana: La colla d'en Tanet (pàg. 9-18).
- 2n setmana: Què li passa a Pitus? / La gran idea (pàg. 18-31).
- 3r setmana: A la feina! (pàg. 31-40)
- 4t setmana: Com s'organitzen? (pàg. 41-67).

FEBRER

- 1r setmana: L'excursió (pàg. 67-80).
- 2n setmana: Comença la cacera! (pàg. 81-110).
- 3r setmana: Darrers preparatius. (pàg. 111-133).
- 4t setmana: El zoo d'en Pitus (139-153).

El docent fixarà els objectius i continguts de cada setmana i avaluarà segons el treball realitzat.

ACTIVITATS

Els conceptes clau d'aquest bloc són: solidaritat, amicitat, igualtat, feminisme i masclisme. Durant els dos mesos es treballaran paral·lelament en la novel·la de Sorribas.

1. **Primera setmana: La colla d'en Tanet**

La primera sessió anirà enfocada a la presentació del llibre i del treball que farem amb ell. El mestre o la mestra explicarà les pautes que seguirem per llegir el llibre (de forma individual a casa i treball cooperatiu per fer les activitats proposades). Els grups de feina seran els mateixos que sempre (els alumnes estan dividits i seuen en grups cooperatius de 4 o 5).

El primer pas es crear un document al drive amb tots els membres. El docent tindrà preparat el guió de cada setmana i el compartirà.

Els alumnes llegiran de forma individual a casa i s'organitzaran ells mateixos per fer la feina durant la setmana.

Aquesta setmana veurem quins personatges trobem a l'obra i característiques de cada un. A més estudiarem l'època en la qual està narrada la història (ciutat on té lloc la novel·la, les característiques principals de l'època, any, situació política...). També el model de família que hi trobem al barri.

En aquesta podem introduir el paper de la dona en el món, fer un breu repàs per la història i centrarnos en el món literari, agafant d'exemple el paper de na Mariona (l'única nina de la colla). Introducció dels mots: masclisme i feminisme.

2. **Segona setmana: Què li passa a Pitus? / La gran idea**

La segona sessió tractarem l'origen de fer un zoo, la causa principal. Les activitats plantejades en el guió d'aquesta sessió convidaran els alumnes a reflexionar i veure la causa principal del rebombori al barri. El significat de les paraules solidaritat i amistat agafaran força en aquesta setmana. Treballarem un tema transversal en aquesta sessió (i durant la lectura del llibre ho experimentaran), aquest tema és l'educació emocional. És fonamental treballar aquest tipus d'educació en les aules.

Una activitat extra anirà enfocada a pensar entre tots quina acció solidària podem fer al barri o al poble per tal d'ajudar a la gent que ho necessiti. Què podem fer nosaltres per millorar la vida dels altres? Els nins i nines hauran de pensar com ho podem fer (parlar

amb qualche associació, veïns, pares i mares, mestres, familiars...), hauran de cercar idees i les posarem en comú a la propera sessió.

3. Tercera setmana: A la feina!

Arribats a un acord de quina missió tenen el nens i nenes del barri, es posen en marxa. Ha arribat l'hora d'organitzar-se i començar la feina.

Aquesta sessió i la següent aniran enfocades al tipus de feina que fan els nens i quina les nenes. Ens fixarem molt bé en els rols que trobem al llibre i cercarem semblances i diferències en les feines de l'època, i veure'm l'evolució de la dona en el món laboral.

Una activitat proposada en aquesta sessió serà fer una entrevista als padrins i padrines. L'entrevista tindrà un guió fet pel mestre o la mestra però els alumnes tindran l'opció d'afegir-ne més (qüestions que trobin interessants).

A més, escoltarem les idees dels nins i nines per dur a terme una acció solidària al barri.

4. Quarta setmana: Com s'organitzen?

La quarta sessió va lligada a l'anterior ja que el tema dels capítols és semblant. D'aquesta forma treballarem el tema del món laboral més a fons i a més enfocarem el desenvolupament del rol de la dona en el món literari (les feines que els autors assignen a les dones en les seves novel·les). Veurem l'evolució que ha sofert.

A més, ens posarem d'acord sobre l'acció solidària que durem a terme. Aprofitant la situació actual, l'acció solidària serà a favor dels nins i nines afectats per la pandèmia mundial d'aquest any. Durant les següents setmanes els nins i nines de sisè s'organitzaran per dur a terme diferents activitats a l'escola, les quals tindran lloc la darrera setmana del maig. Hauran de posar-se d'acord en les activitats que duran a terme (actuacions de ball i cant, micro teatres, venda de menjar i beguda, monòlegs còmics, publicitat...). També hauran de posar-se d'acord per triar representants (nins i nines) i seran els encarregats de supervisar que tot vagi bé.

El docent deixarà els nins i nines aquesta feina i els divendres explicaran quines pautes han seguit i com duen la feina (el docent farà de guia durant aquestes setmanes i ajudarà en el camí al seu objectiu).

5. Cinquena setmana: L'excursió

En la cinquena sessió treballarem la importància del zoòleg a l'obra i l'admiració que tenen els nins i nines cap aquest personatge (el paper que té a l'obra). El concepte de "solidaritat" té importància a aquesta sessió. Treballarem paral·lelament el currículum de valors socials i cívics.

Aquesta setmana coneixem la gran zoòloga Diane Fossey, la qual fou una zoòloga estatunidenca reconeguda per la seva labor científica i conservacionista amb els goril·les de les muntanyes Virunga. Trob que es interessant analitzar la figura del zoòleg de la novel·la i veure paral·lelament una figura femenina amb el mateix ofici, ja que així podem treballar la igualtat de gènere dins l'aula. Els nins i nines cercaran informació a la xarxa.

6. Sexta setmana: Comença la cacera!

Un pic més donarem importància al paper dels nens i les nenes a aquestes pàgines. L'absència del paper de la dona en la cacera i el protagonisme totalment masculí per aquesta tasca tan important per dur a terme el zoo amb èxit.

Veurem com ha evolucionat la visió de les capacitats de les dones durant la història i, concretament, en el món literari (escriptores i heroïnes). L'activitat d'aquesta sessió serà analitzar les aportacions polítiques, socials, culturals i educatives que han realitzat algunes dones en la història de la humanitat.

Farem un breu apunt en una frase que diu un personatge nou: "Ostres amb els nens de ciutat" (semblances i diferències, els diferents estereotips)

7. Setena setmana: Darrers preparatius

Trobem noves incorporacions en la feina de preparació del zoo: nins i nines majors i les famílies que volen ajudar. Quines són les seves feines? Trobem masclisme?

També farem menció l'amabilitat i l'hospitalitat dels dos personatges que deixen els seus animals per al dia del zoo.

A més, aprofitant l'aparició del director del zoo i la seva secretaria farem menció al tipus d'ofici que se'ls hi atribueix als sexes (trobem dones amb càrrecs importants?).

L'activitat que durem a terme consisteix en cada participant haurà d'escollir una feina d'entre una llista. El problema és que es trobaran que només poden escollir entre professions "pròpies" del sexe oposat.

8. Vuitena setmana: El zoo d'en Pitus i posada en comú

La darrera sessió anirà destinada a valorar si la feina realitzada per la colla ha arribat a l'objectiu proposat i de quina forma ho han fet. Les pautes que han seguit han estat les adequades? podem millorar la forma d'actuar? Els nins i nines tenen les mateixes capacitats? I els protagonistes de la novel·la? Les tenen? Ha arribat el punt de reflexionar sobre tot els coneixements que han aparegut aquestes setmanes.

Aquestes i més preguntes podem utilitzar per debatre a classe i veure si els alumnes han entès l'objectiu d'aquestes sessions: saber fer una bona lectura crítica. Les reflexions, els punts de vista i/o els comentaris rellevants que hagin sorgit durant el debat els hauran de redactar al drive.

L'objectiu principal de la sessió és saber si hem après a llegir d'una forma més crítica i si veiem més enllà de les paraules.

BLOC 2: EL FESTIVAL AL BARRI D'EN PITUS

Aquest pic les sessions i els seus objectius van enfocats a una feina més reflexiva. Hi haurà qualche investigació i/o feina de recerca però l'objectiu principal d'aquest bloc és aconseguir que els nins i nines siguin reflexius i crítics.

També drem a terme : EL GRAN FESTIVAL ESTIUENC: acció social al barri.

(actuacions, llegir rondalles alcoverianes, xerrades de les mares (l'objectiu d'aquestes xerrades es veure els diferents oficis de les mares dels alumnes (empresaries, mestres, investigadores, periodistes, científiques, cambreres, cuineres...)).

Durant aquest mes els nins i nines hauran de fer una recerca sobre les dones més importants del darrer segle (científiques, filòsofes, escriptores, actrius, ballarines, cuineres...) Després de la recerca es dividiran la feina per grups, elaboraran una biografia per grup per poder exhibir-les el dia de la xerrada de les mares a la biblioteca.

MARC

1r setmana: La colla torna a reunir-se. (pàg. 7- 21).

2n setmana: Comencem! (pàg. 21-56).

3r setmana i 4t setmana: : Repartiment de papers i de feines. (pàg. 57- 123).

ABRIL

5è setmana i 6è setmana: 3. 2. 1...FESTIVAL! (pàg. 124-189).

1. Primera setmana: La colla torna a reunir-se

La primera sessió d'aquest bloc va enfocada a la presentació del nou llibre de lectura. El mestre o la mestra explica que llegirem la segona història de la colla d'en Pitus, *Festival al barri d'en Pitus* (farem un breu repàs de l'argument). Llançarà dues preguntes per tal de fer una pluja d'idees:

- Penseu que el context serà el mateix? i l'argument?

Durant aquest sessió analitzarem els personatges, els antics i els nous membres de la colla. Quines semblances i quines diferències hi trobem amb la primera obra.

Punt de reflexió: Perquè creus que hi ha més nines?

2. Segons setmana: Comencem!

La colla té un nou repte. Quin és el motiu i la seva finalitat seran els dos aspectes a investigar entre les pàgines que els toca llegir aquesta setmana.

Paral·lelament ens fixarem en les relacions intrapersonals i interpersonals que hi trobem en aquesta novel·la, semblances i diferències amb la primera obra, tipus de relacions...

L'objectiu principal serà distinguir les diferències que trobem i intentar desxifrar perquè són així ara i no abans.

3. Tercera i quarta setmana: Repartiment de papers i de feines.

En aquesta sessió ens fixarem i analitzarem el repartiment de paper i de les feines. Cal fixar-se en com ho han fet, si hi ha semblances i diferències amb el primer llibre.

L'igualtat de gènere serà el concepte clau d'aquesta sessió.

La part d'investigació de la sessió anirà destinat al pensament i la ideologia de l'època (l'autor ho reflexa?).

4. Cinquena i sisena setmana: **3,2,1...FESTIVAL!**

Després de moltes setmanes de preparatius i organització ha arribat el moment de fer el gran festival a l'escola. Durant aquesta setmana els nins i nines duran a terme les activitats que han preparat aquestes setmanes. Cal recordar que els preparatius d'aquesta setmana varen començar amb prou antelació per tal que els nins i nines ho organitzessin bé. Les activitats es duran a terme els horabaixes.

QUAN?	ACTIVITAT	QUÉ?	ON?
Dilluns	“Coneixent n'Alcover: les dones som protagonistes!”	Lectura de rondalles alcoverianes	Biblioteca del barri
Dimarts	“Micro-teatre a l'escola”	Representacions de mini diàlegs per part dels alumnes de sisè	Sala d'actes de l'escola.

Dimecres	“Cultura popular: balls, música i menjar!”	Representació de balls típics i música autòctons de les Illes Balears. Venda de menjar i beure.	Pati de l'escola
Dijous	“SúperDones”	Xerrada per part de les mares dels alumnes i exposició.	Biblioteca del barri.
Divendres	“Som tantíssimes” ⁶	Concert recital per part de Marga Rotger (guitarra) i Joana Abrines (veu). Venda de menjar i beure.	Claustre de Sant Bonaventura de Lluçmajor

Per tal de recaudar doblers per a la nostra acció social, els assistents a les activitats hauran de pagar una entrada (preu simbòlic). Els alumnes seran els encarregats de rebre els doblers. També hi haurà un punt de recollida de roba, material escolar, productes de primera necessitat...

5. Setena setmana: Cloenda

Per concloure la sessions farem una posada en comú de tot el que hem après. El docent farà de guia del debat. A través de les preguntes que anirà fent podrà saber si els alumnes han aconseguit arribar als objectius proposats. Després explica què és el test de Brechel i el realitzarem a les dues obres que hem llegit. Analitzarem els resultats tots junts i els comentarem a classe.

També organitzarem la repartició de tot el que hem recausat.

7.8. Criteris i pautes per a l'avaluació.

⁶ Marga Rotger (guitarra) i Joana Abrines (veu) proposen l'espectacle 'Som tantíssimes. Maria Antònia Salvà amb les donzelles del nou segle', un concert recital que reivindica una relectura de Salvà (150è aniversari de Maria Antònia Salvà, la primera poeta moderna en llengua catalana) i del seu pes en clau de gènere i en el qual se l'erigirà en referent per a la posterior poesia feta per dones. Informació extreta de: https://www.arabalears.cat/cultura/Consell-Any-Salva-escriptora-mallorquina_0_2337966312.html

L'avaluació està dirigida a millorar l'aprenentatge de l'alumnat i a la valoració de la pròpia pràctica docent. Les activitats estan adaptades a les necessitats reals de l'alumnat en relació amb els continguts i amb els objectius establerts. L'avaluació estarà orientada a regular les dificultats i errors que sorgeixen al llarg del procés ensenyament-aprenentatge ja que la finalitat de l'avaluació és regular, no només l'aprenentatge, sinó també l'ensenyament, les dificultats i errors que poden sorgir durant aquest. Es tindrà en compte l'esforç de l'alumne, la feina diària de l'alumne i el treball cooperatiu en grup.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.

- Alquimistas de palabras. (.). Tipos de descripciones y ejemplos. Extret de pàgina web: http://www.alquimistasdelapalabra.com/descripcion/Ayudas_personajes/tipos_de_descripciones_y_ejemplos.html
- Associació de Dones Periodistes de Catalunya. (2006, agost). *Dones i Lletres Grans lectors i escriptors, però poc reconegudes* (46). Extret de pàgina web: http://www.adpc.cat/new_site/wp-content/uploads/2016/10/DONES_46_.pdf
- Barreira, D. (2019). "*Si la dejas te persigue; si la quieres te deja*": de Quevedo a Baroja, los escritores más machistas. Literatura y machismo. El Español. Extret de pàgina web: https://www.elespanol.com/cultura/libros/20190128/dejas-persigue-quieres-quevedo-baroja-escritores-machistas/371463233_0.html
- Cassany, D. Aproximaciones a la lectura crítica: teoría, ejemplos y reflexiones. 10 d'abril del 2020, de Universitat Pompeu Fabra. Barcelona. Extret de pàgina web: https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/21224/Cassany_TARBIYA_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Clar, Marta. (2016). *Judith Butler y la teoría Queer*. La izquierda diario. Barcelona. Extret de pàgina web: <http://www.laizquierdadiario.com/Judith-Butler-y-la-Teoria-Queer>
- Colomer, T. (1999) Introducciones a la literatura infantil y juvenil. Síntesis: Madrid.
- Cuder, P.. (2003). Crítica literaria y política de género. 10 d'abril del 2020, de Universidad de Alicante. Centro de estudios sobre la mujer. Extret pàgina web: <http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/2822>
- Dos-cents llibres venuts. Entrevista a Sebastià Sorribas. Aloy, J., a regió 7. Suplement idees.17/IV/2004 pàgs. 6-7. Extret de pàgina web: https://traces.uab.cat/search?ln=ca&cc=tracesbib&sc=1&p=el+zoo+d%27en+pitus&f=&action_search=Cerca
- Durkheim, Émile (1975): Educación y sociología, Península, Barcelona.
- El Consell impulsa l'Any Salvà per difondre la figura de l'escriptora mallorquina (2019). *Ara Balears*. Extret de pàgina web: <https://www.arabalears.cat>
-
- Filosofía&Co. (2019). 10 filósofas que piensan el feminismo (y una que propone repensarlo). 14 de març del 2020, de Filosofía&Co Pàgina web: <https://www.filco.es/10-filosofas-piensen-feminismo/>
- Freire, P. (1970) Pedagogía del oprimido. Montevideo: Tierra Nueva.
- Ferrer, Mariona (2014). "Actors i Institucions Polítiques", curs de la Universitat Pompeu Fabra.
- Gabancho, P. (2007). *La frase màgica*. Avui Cultura, 13. Extret de <https://projectetraces.uab.cat>

- Gallego Ayala, Joana. «Els estudis sobre dona i mitjans de comunicació a Espanya i altres països». *Anàlisi: quaderns de comunicació i cultura*, [en línia], 1993, Núm. 15, p. 161-7, <https://www.raco.cat/index.php/Analisi/article/view/41195>
- Gelabert, M. Magdalena. (2017). *El tractament de la dona com a pensadora en l'Aplec de rondaies mallorquines d'Antoni M. Alcover*. *Estudis de Literatura Oral Popular*, núm. 6. Universitat de les Illes Balears. Extret de: <https://www.raco.cat/index.php/ELOP/article/view/335575/426389>
- Gemma Pasqual i Escrivà. (2008). Dones: autores i protagonistes de la literatura infantil i juvenil.. 12 de març 2020, de . Pàgina Web: https://projectetraces.uab.cat/tracesbd/literatures/2008/literatures_a2008n6p29.pdf
- Govern de les Illes Balears (2017). Currículum de l'Educació Primària. Pàgina web: http://weib.caib.es/Normativa/Curriculum_IB/educacio_primaria_lomce_.htm
- Govern de les Illes Balears (2017). Currículum de Llengua catalana i literatura. Pàgina web: http://weib.caib.es/Normativa/Curriculum_IB/primaria_lomce/curriculum_llengua_catalana_i_literatura.pdf
- Gran enciclopèdia catalana (2008). *Sebastià Sorribas i Roig*. Extret de <https://www.enciclopedia.cat/ec-gec-0063730.xml>
- Isern, J.J. (2008). Pàgines viscudes. *Avui Cultura*, 14. Extret de https://projectetraces.uab.cat/tracesbd/avui/av080719_07.pdf
- Les dones del Baix Llobregat. (21 de setembre de 2018). Llegir i escriure amb ulls de dona. Estereotips de gènere a la literatura. 12 de març 2020, de Sant Joan Despí Pàgina Web: https://www.elbaixllobregat.cat/sites/default/files/conclusions_subseu_santjoan_estereotips_5congredones_baixllobregat.pdf
- Manent, S. (s.d.). *El masclisme invisible*. Extret de <https://www.upf.edu/documents/2846463/139784019/El+masclisme+invisible.pdf/3b81ba22-e250-e22c-289d-acfe2a8c826d>
- Marcillas Piquer, I. (2017). *Dones i identitat. Realitats i imaginaris*. Publicacions de la universitat d'Alacant. Extret de pàgina web: <https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=rpq7DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA11&dq=test+de+alison+bechdel+espa%C3%B1ol&ots=qHqfWCfQkf&sig=wwsLuIxDPjnZItZIay-1YFPy2J8#v=onepage&q=test%20de%20alison%20bechdel%20espa%C3%B1ol&f=false>
- Memòria, li diuen Pitús. Morer i Serra, E. (s.d). pàg. 16 13. Extret de https://www.clijcat.cat/faristol/descargas/54/6_54.pdf

- Mirebant, G. *El concepto de taller. [archivo pdf]*. Extret de pàgina web: http://acreditacion.unillanos.edu.co/CapDocentes/contenidos/NESTOR%20BRAVO/Segunda%20Sesion/Concepto_taller.pdf
- Moreno, Montserrat (2000). *Cómo se enseña a ser niña: el sexismo en la escuela*. Barcelona: Icaria.
- Ocampo González, A. (2018). *Pedagogías Queer*. Ediciones CELEI, Santiago de Chile. Extret de: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=735790>
- Pávez Soto, I. (2007). Sociología de la Infancia: las niñas y los niños como actores sociales. *Revista de Sociología*, 27, 81-102. Recuperat de <https://core.ac.uk/download/pdf/132236092.pdf>
- Pena, N.. (2019). Por una desobediencia lectora. *Revista universitaria de cultura*. Consulta pàgina web: [:https://riuma.uma.es/xmlui/bitstream/handle/10630/17705/114%20Pena.pdf?sequence=1](https://riuma.uma.es/xmlui/bitstream/handle/10630/17705/114%20Pena.pdf?sequence=1)
- Pere Pujolàs Masset. (primavera 2008). Cooperar per aprendre i aprendre a cooperar: el treball en equips cooperatius com a recurs i com a contingut. *Suports*, 12, 21.
- Rice, Philip (1997): *Desarrollo humano: estudio del ciclo vital*, Prentice-Hall, Madrid.
- Segura, C. (2001). *Feminismo y misoginia en la literatura española*. Madrid: Narcea, S.A. Ediciones. Extret de pàgina web: https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=Gg4kW8rwMrgC&oi=fnd&pg=PA11&dq=metodologia+cr%C3%ADtica+literaria+feminista&ots=riWD_3g1HJ&sig=vJ7ChLkAvnXk5CYc7ZCXESod_sY#v=onepage&q=metodologia%20cr%C3%ADtica%20literaria%20feminista&f=false
- Showalter, Elaine (1981). "Feminist Criticism in the Wildemess". En E. Showalter (ed)
- Thomas, J.W. (2000) *A review of research on project-based learning*. The Autodesk Foundation, California.
- Turin, A. (1995) *Los cuentos siguen contando. Algunas reflexiones sobre los estereotipos*. Horas y hora la editorial: Madrid.